

IZAZOVI ODRŽIVOG RAZVOJA GRADOVA

Danas je na Zemlji 19 gradova s više od 10 milijuna stanovnika, 22 grada ima između 5 i 10 milijuna, 370 gradova između jednog i pet milijuna i 433 grada oko pola milijuna stanovnika. Najveću dinamiku procesa urbanizacije, praćenu alarmantnim povećanjem broja gradske sirotinje, pokazuju zemlje u razvoju. U zemljama Azije, Afrike i Južne Amerike na urbaniziranim područjima gomila se sve vrste mogućih socijalnih konflikata, izazvanih neimaštinom, beskućništvom, nezaposlenošću, divljom izgradnjom, uništavanjem zelenila i kriminalom.

Međutim, i u razvijenim zemljama kvalitetu života sve većeg broja ljudi određuju urbanizirana područja. S otprilike 80 posto gradskoga stanovništva u ukupnom broju, područje Europske unije jest najurbaniziranija regija svijeta. Većina stanovništva živi u gradovima srednje i manje veličine. Samo nešto iznad 500 gradova ima više od sto tisuća stanovnika, a u velike gradske aglomeracije, s više od 5 milijuna stanovnika, ubrajaju se samo Pariz i London, a izvan Unije – Moskva i Sankt Petersburg. U tome se, između ostalog, nalaze uzroci bitnih razlika u problemima urbanizacije između Europe i drugih kontinenata.

Proširenje EU na istok odrazilo se na određeno smanjenje njezina prosječnoga stupnja urbanizacije, ali je donijelo i nove probleme razvoju gradova.

Politika održivog razvoja EU

Uvažavanje socioekonomskih gledišta razvoja gradova ima u Europi relativno dugu tradiciju i neosporna praktična dostignuća. Zapadnoeuropske su države u razdoblju poslije Drugoga svjetskog rata nastojale po

svaku cijenu održati specifičnost europskoga grada, kao organizma baziranog na povijesnoj tradiciji i harmoničnom prostornom, ekonomskom i društvenom razvoju. Prvi pokušaji primjene novih oblika revitalizacije gradova, koji uključuju i rješavanje njihovih ekonomskih i društvenih problema, izvedeni su već sedamdesetih godina prošloga stoljeća u Velikoj Britaniji i Francuskoj, a uskoro potom i u Nizozemskoj.

Realizacija politike održivog razvoja EU temelji se na dva osnovna dokumenta:

Lisabonska strategija (EC, 2000), kojom je usvojen ambiciozni plan privrednih i socijalnih reformi radi obrazovanja vrlo dinamične i do 2010. godine najkonkurentnije privrede u svijetu;

Geteborška strategija (EC, 2001), kojom se održivi razvoj stavlja u kontekst ostvarivanja ciljeva Lisabonske strategije i definira kao vrhunski princip, osnovni pravac razvoja i proces koji mora jamčiti poboljšavanje blagostanja i uvjeta življenja sadašnjih i budućih generacija.

Navedeni dokumenti, kao i niz drugih, pridonijeli su sazrijevanju društvene svijesti o vrijednosti pojedinih funkcija grada za kvalitetu života njegovih stanovnika. Jedan od važnijih rezultata ogleđa se u razvoju društvene participacije u procesima planiranja uporabe i uređenja prostora, kao i u intenziviranju aktivnosti na donošenju *Lokalnih programa održivoga razvoja*, u skladu s principom *Misli globalno, djeluj lokalno*, koji je promoviran *Rio agendom*. Aktivnosti u području lokalnih programa obuhvaćaju u europskim gradovima raznovrsna problemska područja kojima se ostvaruje dugoročna vizija održivoga razvoja.

Projekti EU, koji se odnose na revitalizaciju prostorne strukture gradova i rješavanje društvenih i ekonomskih problema njihovih stanovnika, bili su podržani strukturnim fondovima Unije odgovarajućim programima i inicijativama. Najpoznatija je u tom području inicijativa *URBANI*. Novijim reformama podrška razvoju gradova osigurava se iz *Fonda kohezije*.

Prema *Šestomu akcijskomu programu* za pitanje životne sredine, inicijativa za donošenje posebne strategije održivoga razvoja gradova pokrenuta je zbog promoviranja holističkoga, integriranog, horizontalnoga pristupa u svim politikama Zajednice i radi poboljšanja kvalitete prirodne sredine na području gradova (EC, 2002). Zato bi akteri razvoja urbanih područja trebali uzeti u obzir brojne neizravne i izravne posljedice svojih djelatnosti. Naročita se važnost pridaje realizaciji procesa lokalnih programa, smanjivanju veza između ekonomskog rasta i razvoja motorizacije, povećanju značenja niskoemisijskoga javnog prometa i transportnih sredstava i vođenju motrenja održivoga razvoja urbaniziranih područja. Obrazložena je i potreba koncentriranja budućih aktivnosti u sljedeća međusobno spregnuta prioriteta tematska područja: upravljanje održivim razvojem, održivi gradski promet, održivo građevinarstvo i održiva uporaba/uređenje prostora.

Iznijete postavke unesene su i u finalnu verziju *Tematske strategije za urbanu sredinu* (CEC, 2005), kojom se posebno inzistira na svestranosti suradnji lokalnih aktera radi učinkovitije uporabe resursa, posebno prirodnih.

T. V.

IZVOR: časopis [AG/37](#)